

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
Generalno tajništvo

Broj: 05-02-1276-2/11
Sarajevo, 20.7.2012. godine

01,02-02-1

20.07.2012

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMALJENO:	23.07.2012		
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Godina
01,02-02-1-321R			2012

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BiH
- Zastupnički dom -
- Dom naroda -

SARAJEVO

PREDMET: Prijedlog zakona o besplatnoj pravnoj pomoći

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 12. sjednici održanoj 4.7.2012. godine, utvrdilo je Prijedlog zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, te zaključilo da se isti uputi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine uz prijedlog da se razmatra po temeljnom zakonodavnom postupku.

U svezi s navedenim, u privitku dostavljamo Prijedlog zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, kao i elektroničku verziju Prijedloga zakona.

S poštovanjem,

GENERALNI TAJNIK

Zvonimir Kutleša

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА**

п р и ј е д л о г

**ЗАКОН
О БЕСПЛАТНОЈ ПРАВНОЈ ПОМОЋИ**

Сарајево, јули 2012. године

На основу члана IV 4.а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на сједници Представничког дома, одржаној дана _____ 2012. године, и на сједници Дома народа, одржаној дана _____ 2012. године, усвојила је

ЗАКОН О БЕСПЛАТНОЈ ПРАВНОЈ ПОМОЋИ

ДИО ПРВИ - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет закона)

Овим законом прописују се основна права за остваривање бесплатне правне помоћи, облици остваривања бесплатне правне помоћи, субјекти за пружање и корисници бесплатне правне помоћи, услови и начин за остваривање, финансирање и контролу пружања бесплатне правне помоћи, као и надзор над провођењем овог закона, те се оснива Канцеларија за пружање бесплатне правне помоћи пред органима и институцијама Босне и Херцеговине.

Члан 2.

(Циљ закона)

(1) Циљ овог закона је да се сваком грађанину обезбиједи дјелотворан и једнак приступ правди, ради владавине права и равноправности грађана у поступку пред судом, органом управе и другим органима власти пред којима се остварују или штите појединачна права, обавезе и интереси.

(2) Циљ закона из става (1) овог члана спроводи се кроз успостављање ефикасног и одрживог система бесплатне правне помоћи у Босни и Херцеговини.

(3) Одредбе овог закона примјењују се и тумаче у складу са циљем из става (1) овог члана.

Члан 3.

(Бесплатна правна помоћ)

(1) Бесплатна правна помоћ је облик остваривања права физичког лица на праведно суђење и једнак приступ правди пред судом, органима управе и другим органима који раде на основу јавних овлашћења, чије трошкове у цијелости или дјелимично сnose надлежни органи у складу с овим законом.

(2) Одобрена бесплатна правна помоћ може се ограничити само из разлога прописаних законом.

(3) Остварено право на бесплатну правну помоћ је претпоставка за ослобађање од такси, о чему одлучује надлежни орган у складу са посебним законом.

Члан 4. **(Значења израза)**

Поједини изрази који се користе у овом закону имају следећа значења:

- а) право на бесплатну правну помоћ представља право сваког физичког лица да уз испуњење одређених услова тражи и оствари бесплатну правну помоћ у складу са овим законом;
- б) корисник бесплатне правне помоћи је свако физичко лице које користи неки од облика бесплатне правне помоћи, у складу са овим законом;
- ц) пружалац бесплатне правне помоћи је физичко лице законом овлаштено да за одобрени облик бесплатне правне помоћи кориснику пружи стручну правну помоћ и које је одговорно за нестручно или несавјесно пружену правну помоћ;
- д) облици остваривања бесплатне правне помоћи су радње и поступци којима се кориснику бесплатне правне помоћи омогућава заштита права на праведно суђење и једнак приступ правди;
- е) субјектима пружања бесплатне правне помоћи сматрају се надлежни органи прописани овим законом, адвокати који су чланови адвокатских комора у Босни и Херцеговини и удружења и фондације регистроване за пружање бесплатне правне помоћи у складу са законима којима је уређена ова област, као и други субјекти у складу са другим законима;
- ф) надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи је орган који је овим законом, као и законом Републике Српске, законом Федерације Босне и Херцеговине, законима кантона и законом Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, установљен као тијело за пружање бесплатне правне помоћи корисницима, у обиму и облицима утврђеним законом;
- г) лицем лошег имовинског стања сматра се особа која, према свом општем имовинском стању и стању чланова свог породичног домаћинства, нема средстава да плати пуномоћника и/или радње пуномоћника те трошкове поступка, без штете за нужно издржавање себе и своје породице;
- х) члановима породичног домаћинства корисника бесплатне правне помоћи сматрају се лица која су као таква предвидјели породични закони Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине;
- и) међународним конвенцијама сматрају се сви међународни акти који се односе на право појединца на праведно суђење и једнак приступ правди, а које је Босна и Херцеговина ратификовала;
- ј) прекогранични спорови су спорови које воде корисници правне помоћи у правним системима изван Босне и Херцеговине, а који су стекли право на бесплатну правну помоћ на основу закона и у складу са установљеним међународним обавезама Босне и Херцеговине за пружање правне помоћи изван њеног правног система.

Члан 5. **(Основни принципи система бесплатне правне помоћи)**

Систем бесплатне правне помоћи заснива се на:

- а) једнакој доступности права на бесплатну правну помоћ свим лицима у складу са законом и забрани дискриминације, без обзира на лично својство пружаоца и корисника услуга;

- б) професионалном поступању пружаоца и поштивању достојанства корисника;
- ц) усмјерености ка потребама корисника услуга бесплатне правне помоћи и организовању система бесплатне правне помоћи у складу са утврђеним приоритетним потребама;
- д) подстицању општег правног информисања и савјетовања у систему бесплатне правне помоћи;
- е) подстицању мирног рјешавања спорова;
- ф) ефикасности, економичности и одрживости система бесплатне правне помоћи;
- г) унапређивању и коришћењу свих друштвених капацитета у пружању бесплатне правне помоћи;
- х) подстицању партнерства и координације у раду пружалаца бесплатне правне помоћи;
- и) јавности свих облика рада (управљање, руковођење, одлучивање) у систему бесплатне правне помоћи;
- ј) сталном праћењу потреба корисника;
- к) контроли и унапређивању квалитета услуга бесплатне правне помоћи;
- л) подстицању и усавршавању пружаоца бесплатне правне помоћи.

Члан 6.

(Независност)

- (1) Надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи обавља своју функцију самостално, непристрасно и независно од других органа власти и институција.
- (2) Ниједан орган или институција немају право да утичу на рад надлежних органа за пружање бесплатне правне помоћи.

Члан 7.

(Минимум права)

- (1) Права утврђена овим законом представљају минимум права која се другим законима и прописима не могу умањивати.
- (2) Лице остварује право на бесплатну правну помоћ код надлежног органа за пружање бесплатне правне помоћи према мјесту свог пребивалишта, односно боравишта, уколико овим или другим законом није другачије одређено.
- (3) Лице које оствари право на бесплатну правну помоћ пред надлежним органом у мјесту свог пребивалишта, односно боравишта, ужива то право на цијелој територији Босне и Херцеговине.
- (4) У циљу остваривања права из става (3) овог члана, надлежни органи за пружање бесплатне правне помоћи дужни су да међусобно сарађују.
- (5) Ако је право на бесплатну правну помоћ признато на основу другог закона, одредбе овог закона примјењују се само у вези са питањима која нису уређена тим законом.

ДИО ДРУГИ - ОБЛИЦИ ОСТВАРИВАЊА БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 8.

(Облици остваривања бесплатне правне помоћи)

(1) Бесплатна правна помоћ остварује се као право на:

- а) опште информације о правима и обавезама;
- б) помоћ у попуњавању образаца;
- ц) правне савјете;
- д) правну помоћ при састављању свих врста поднесака;
- е) заступање пред органима управе и управним организацијама и институцијама које раде на основу јавних овлаштења;
- ф) заступање на суду;
- г) сачињавање апелација;
- х) правну помоћ у поступцима мирног рјешавања спора (медијација);
- и) сачињавање поднесака међународним тијелима за заштиту људских права;

(2) Право на опште информације о правима и обавезама и помоћ у попуњавању образаца за остваривање права на бесплатну правну помоћ имају сва лица без обзира да ли испуњавају услове прописане чланом 13. овог закона.

(3) Правни савјет је детаљно информисање о начину и могућностима рјешавања одређеног правног питања у конкретној правној ствари.

Члан 9.

(Поступци у којима се пружа бесплатна правна помоћ)

(1) Бесплатна правна помоћ пружа се корисницима бесплатне правне помоћи у поступцима у којима се остварују и штите њихова права и на закону засновани интереси.

(2) Поступци из става (1) овог члана су:

- а) управни поступак;
- б) управни спор;
- ц) прекршајни поступак;
- д) парнични поступак;
- е) ванпарнични поступак;
- ф) извршни поступак;
- г) кривични поступак у складу са законима о кривичном поступку.

(3) У складу са одредбама овог закона корисници бесплатне правне помоћи остварују право и у поступцима по ванредним правним лијековима, поступцима пред уставним судовима у Босни и Херцеговини и Европским судом за људска права, као и поступцима пред другим међународним тијелима за заштиту људских права ако међународним уговором није другачије регулисано.

Члан 10.

(Поступци у којима се не пружа бесплатна правна помоћ)

Остваривање права на бесплатну правну помоћ не односи се на:

- а) поступак пред привредним судовима и привредним одјелењима у судовима;
- б) поступак регистрације правних субјеката;
- ц) поступак регистрације предузетничке или занатске дјелатности;
- д) поступак регистрације удружења и фондација;
- е) поступак пред надлежним порезним органима;
- ф) поступак прибављања урбанистичке сагласности и грађевинске дозволе, те друге правне радње у вези с грађењем;
- г) састављање приватних исправа и уговора.

ДИО ТРЕЋИ – КОРИСНИЦИ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 11.

(Корисник бесплатне правне помоћи)

Корисник бесплатне правне помоћи може бити:

- а) држављанин Босне и Херцеговине и друго физичко лице које има боравиште на територији Босне и Херцеговине;
- б) физичко лице које се налази на територији Босне и Херцеговине под међународном заштитом у складу са међународним стандардом, а нарочито тражиоци азила, избјеглице, лице под супсидијарном или привременом заштитом, апатриди, жртве трговине људима, у складу са обавезама које Босна и Херцеговина има према међународним конвенцијама;
- ц) лице чија су права заштићена одредбама Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице дјете и Конвенције о остваривању алиментационих захтјева у иностранству.

Члан 12.

(Забрана дискриминације)

Свако има право на бесплатну правну помоћ под условима прописаним овим законом, без обзира на његову расу, боју коже, језик, вјеру, етничку припадност, национално и социјално поријекло, везе са националном мањином, политичко или друго увјерење, чланство у синдикату или другом удружењу, образовање, пол, полно изражавање или оријентацију, као и сваку другу околност која има за сврху или последицу да му онемогући или угрожава признавање, уживање или остваривање на равноправној основи права утврђених овим законом.

ДИО ЧЕТВРТИ - УСЛОВИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 13.

(Услови за остваривање бесплатне правне помоћи)

(1) Право на бесплатну правну помоћ на основу статуса остварује:

- а) лице које прима сталну социјалну помоћ;
- б) дјеца без родитељског старања;
- ц) лице коме је одузета пословна способност и душевно обољело лице;
- д) уживалац најниже пензије под условом да нема других чланова породичног домаћинства;

- е) жртва насиља у породици или насиља на основу пола;
- ф) тражиоци азила, лице под супсидијарном или привременом заштитом, апатриди, жртве трговине људима.

(2) Право на бесплатну правну помоћ остварује и лице лошег имовинског стања када то утврди надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи.

Члан 14.

(Утврђивање статуса лица)

Статус лица из члана 13. став (1) овог закона доказује се одговарајућим документима надлежних органа.

Члан 15.

(Утврђивање лошег имовинског стања)

(1) Лицем лошег имовинског стања сматра се лице чија укупна мјесечна редовна примања и приходи по члану домаћинства не прелазе износ од 40% од просјечне мјесечне нето плате исплаћене на нивоу из кога се финансира надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи и нема имовине која може бити предмет извршења по законима о извршном поступку.

(2) Приликом утврђивања лошег имовинског стања узео се у обзир сви приходи и примања која се не сматрају приходом, као и примања на која подносилац захтјева и чланови његовог породичног домаћинства не плаћају порез и имовина која је у власништву подносиоца захтјева и чланова његовог породичног домаћинства, ако овим законом није другачије одређено.

(3) При утврђивању подобности за бесплатну правну помоћ због лошег имовинског стања, неће се узимати у обзир приход и имовина оних чланова породичног домаћинства који су у поступку за који је поднесен захтјев за бесплатну правну помоћ противстранка подносиоцу захтјева.

Члан 16.

(Примања која се сматрају приходом)

(1) Примања која се сматрају приходом су примања прописана законима о порезу на доходак и законима о порезу на добит, које подносилац захтјева и чланови његовог породичног домаћинства примају у периоду од шест мјесеци прије мјесеца у којем је захтјев поднесен.

(2) Приходима из става (1) овог члана сматрају се и ванредни приходи и имовина која укључује наслеђство, поклоне, отпремнине, награде и друге приходе које је примио подносилац захтјева или члан његовог породичног домаћинства барем једном у периоду од шест мјесеци прије подношења захтјева.

Члан 17.

(Дјелимична накнада трошкова поступка)

Када подносилац захтјева има на располагању одређена средства која се могу користити у току поступка, али су недовољна за плаћање трошкова поступка, а нарочито трошкова

заступања, надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи ће одредити које трошкове поступка сноси надлежни орган, а које подносилац захтјева.

Члан 18.

(Критеријум очигледне неоснованости)

- (1) Бесплатна правна помоћ неће се одобрити подносиоцу захтјева или ће се отказати уколико је одобрена:
 - а) ако се из самог захтјева, доказа и чињеница на којима се заснива захтјев очигледно може закључити да је такав захтјев неоснован;
 - б) ако се ради о неоправданом вођењу поступка;
 - ц) ако се ради о злоупотреби права на бесплатну правну помоћ.
- (2) Сматраће се да је ријеч о неоправданом вођењу поступка када је подносилац захтјева у очигледном несразмјеру са стварним изгледом на успјех, као и када жели да води поступак ради постизања сврхе која је супротна начелима поштења и морала.
- (3) Сматраће се да је ријеч о злоупотреби права на бесплатну правну помоћ, ако је подносилац захтјева дао нетачне податке о испуњавању критеријума из овог закона или ако у случају промијењених околности у току вођења поступка исте није пријавио надлежном органу за пружање бесплатне правне помоћи.

Члан 19.

(Захтјев за правну помоћ)

- (1) Захтјев за остваривање права на бесплатну правну помоћ из члана 8, тач. ц), д), е), ф), г), х) и и) овог закона, подноси се надлежном органу за пружање бесплатне правне помоћи на прописаном обрасцу уз приложене доказе о испуњавању услова за остваривање права на правну помоћ.
- (2) Подносилац захтјева одговара за тачност података наведених у захтјеву.

Члан 20.

(Рјешење о праву на бесплатну правну помоћ)

- (1) О захтјеву за остваривање права на бесплатну правну помоћ надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи одлучује рјешењем без одгађања, а најкасније у року од 8 дана од дана подношења захтјева.
- (2) Против рјешења којим се одбија захтјев за бесплатну правну помоћ подносилац захтјева има право у року од осам дана од дана пријема рјешења уложити жалбу.
- (3) Жалба из става (2) овог члана подноси се тијелу одређеном овим законом, законима Федерације Босне и Херцеговине и кантона, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, које ће о жалби одлучити у року од осам дана.
- (4) Против рјешења из става (3) овог члана, незадовољна странка може покренути управни спор пред надлежним судом.

(5) Одбијање захтјева за правну помоћ, поступак по жалби и одлука у управном спору не одгађају рокове који теку по другим поступцима нити могу бити основ за тужбу за накнаду штете због непружања правне помоћи.

(6) За поступке по ванредним правним лијековима пред домаћим органима, за поступке пред уставним судовима у Босни и Херцеговини, поступке пред Европским судом за људска права и пред другим међународним тијелима за заштиту људских права на основу захтјева странке доноси се посебно рјешење.

Члан 21.

(Временско важење признатог права)

(1) Право на одобрену бесплатну правну помоћ важи до правоснажног окончања поступка, уколико одобрена правна помоћ раније није отказана или опозвана.

(2) Право на одобрену бесплатну правну помоћ престаје:

а) смрћу корисника;

б) извршењем услуге;

ц) када надлежни орган утврди да је корисник дао нетачне податке на основу којих је признато право;

д) када се промијене околности у вези са условима за признавање права.

Члан 22.

(Поврат трошкова поступка)

Када је корисник права на бесплатну правну помоћ потпуно или дјелимично успио у поступку и досуђени му трошкови поступка, на захтјев надлежног органа који је одобрио бесплатну правну помоћ дужан је да врати у буџет износ трошкова остварених по основу одобрене бесплатне правне помоћи, о чему се доноси посебно рјешење.

Члан 23.

(Обавеза враћања средстава)

Када се у току поступка утврди да су се финансијске прилике корисника или чланова његовог породичног домаћинства битно измијениле и то у случајевима наслеђства, поклона, промјене посла, добитка на играма на срећу или сличним случајевима, тако да је исти у могућности потпуно или дјелимично вратити настале трошкове, корисник је дужан платити трошкове пружене правне помоћи, о чему надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи доноси посебно рјешење.

ДИО ПЕТИ - СУБЈЕКТИ И ПРУЖАОЦИ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 24.

(Субјекти)

(1) Субјекти за бесплатну правну помоћ, у складу са одредбама овог закона, су надлежни органи за пружање бесплатне правне помоћи (канцеларија, завод, центар за правну

помоћ...) утврђени овим законом, законом Републике Српске, законом Федерације Босне и Херцеговине, законима кантона и законом Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

(2) Субјекти за бесплатну правну помоћ, а у складу са прописима којим је уређена дјелатност и надлежност ових субјеката, су:

- а) удружења и фондације регистровани за пружање бесплатне правне помоћи;
- б) адвокатске коморе у Босни и Херцеговини;
- ц) други органи и институције.

Члан 25.

(Пружаоци бесплатне правне помоћи)

(1) Пружаоци бесплатне правне помоћи, у складу са одредбама овог закона, овлаштени су да испред надлежног органа за пружање бесплатне правне помоћи предузимају радње у поступку у којем се пружа правна помоћ и обавезни да правну помоћ пруже благовремено, квалитетно и у складу са правилима струке и професије.

(2) За заступања пред судом, заступање у прекограничним споровима и у другим случајевима када надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи сматра оправданим, може ангажовати адвоката са листе пружаоца правне помоћи, коме је дужан у складу са посебном тарифом исплатити накнаду.

(3) Надлежни министар правде донијеће посебан пропис којим ће уредити поступак пријаве адвоката, начин вођења листе и тарифу из става (2) овог члана.

Члан 26.

(Право заступања)

(1) Право заступања корисника бесплатне правне помоћи у складу са овим законом и процесним законима у Босни и Херцеговини имају службеници надлежних органа за пружање бесплатне правне помоћи под условом да су дипломирани правници који имају положен правосудни испит и најмање три године радног искуства на правним пословима након положеног правосудног испита.

(2) Право заступања у складу са процесним законима у Босни и Херцеговини имају адвокати који су чланови адвокатских комора у Босни и Херцеговини и запослени у удружењима и фондацијама које су регистроване за пружање бесплатне правне помоћи.

(3) Правни заступници из ст. (1) и (2) овог члана су дужни да информишу странку о предузетим радњама у поступку и о свим другим чињеницама релевантним за ток и исход конкретног поступка.

ДИО ШЕСТИ – ПРАЋЕЊЕ СИСТЕМА БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ И САРАДЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Члан 27.

(Одбор)

(1) У циљу праћења провођења закона о бесплатној правној помоћи, транспарентности и сарадње надлежних органа за пружање бесплатне правне помоћи и праћења

функционисања система бесплатне правне помоћи, оснива се Одбор за бесплатну правну помоћ Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Одбор).

(2) Одбор чини по један представник надлежних органа за пружање бесплатне правне помоћи са нивоа Босне и Херцеговине, Републике Српске, Федерације Босне и Херцеговине, кантона и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, један члан кога предлаже Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине и један адвокат са листе пружаоца бесплатне правне помоћи, кога предлаже министар правде Босне и Херцеговине.

(3) Одбор именује Савјет министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет министара), на период од четири године.

(4) Одбор доноси пословник о раду.

(5) Одбор подноси Савјету министара годишњи извјештај о раду.

Члан 28. (Надлежност Одбора)

(1) Одбор је надлежан за:

- а) праћење успостављања и функционисања система бесплатне правне помоћи;
- б) координацију и хармонизацију система бесплатне правне помоћи у Босни и Херцеговини и развијање међусобних односа и сарадње надлежних органа за пружање бесплатне правне помоћи;
- ц) вођење активности ради усклађивања тарифа бесплатне правне помоћи, уз претходну сагласност надлежних органа за пружање бесплатне правне помоћи;
- д) унификацију докумената који се употребљавају у поступку по захтјеву за бесплатну правну помоћ, уз претходну сагласност надлежних органа за пружање бесплатне правне помоћи;
- е) давање информација, објављивање публикација, уређивање веб-странице;
- ф) праћење квалитета и предлагање мјера за квалитетно пружање бесплатне правне помоћи.

(2) Министарство правде Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство правде) пружа техничку помоћ за провођење активности из става (1) овог члана.

Члан 29. (Стручна обука пружаоца бесплатне правне помоћи)

(1) Пружаоци бесплатне правне помоћи су обавезни стално се усавршавати и похађати одговарајуће програме едукације, у складу са описима послова, потребама и условима радног мјеста на које су распоређени.

(2) Надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи је дужан да обезбиједи адекватно усавршавање за рад и континуирану стручну обуку пружаоцу бесплатне правне помоћи.

(3) Начин стручног образовања и усавршавања, програм стручне обуке, вријеме трајања, као и остала питања стручне обуке пружаоца бесплатне правне помоћи, утврђује надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи.

ДИО СЕДМИ - ФИНАНСИРАЊЕ ПРУЖАЊА БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 30.

(Финансирање)

(1) Средства за организовање и пружање бесплатне правне помоћи од стране надлежног органа за пружање бесплатне правне помоћи обезбјеђују се у буџету из којег се финансира тај орган.

(2) Средства за пружање правне помоћи удружењима и фондацијама која су регистрована за пружање бесплатне правне помоћи обезбјеђују се у складу са законима, на основу одобреног пројекта.

Члан 31.

(Евиденција)

(1) О пруженој бесплатној правној помоћи надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи води евиденције у мануелној и у електронској форми.

(2) Надлежна министарства правде ће донијети одговарајуће акте којим ће детаљно регулисати начин вођења и садржај евиденција из става (1) овог члана.

Члан 32.

(Употреба информационо-комуникационих технологија)

(1) У циљу унапређења ефикасности рада надлежни органи за пружање бесплатне правне помоћи користе информационо-комуникационе технологије.

(2) Руководилац органа одобрава увођење нових софтверских и системских рјешења у циљу обезбјеђења једнообразности у употреби информационо-комуникационих технологија.

(3) Надлежно министарство правде доноси упутства и инструкције којима се регулишу начин кориштења информационо-комуникационих технологија, безбједносне процедуре, организација ИКТ подршке и друга питања у вези са примјеном и кориштењем информационо-комуникационих технологија.

ДИО ОСМИ - КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА

Члан 33.

(Надзор)

(1) Надзор над савјесним и стручним пружањем бесплатне правне помоћи обавља по службеној дужности орган пред којим се води поступак у којем странка остварује право на правну помоћ.

(2) Када орган пред којим се води поступак утврди да је правна помоћ пружена несавјесно или нестручно, саставиће о томе биљешку у спису и упозориће корисника правне помоћи на околност пружене правне помоћи, надлежни орган који је одобрио пружање бесплатне правне помоћи и надлежно министарство правде.

Члан 34.

(Несавјесно и нестручно пружање правне помоћи)

(1) Под несавјесним и нестручним пружањем бесплатне правне помоћи сматра се:

а) пропуштање одређених радњи или рокова, предузимање радњи супротно општим правилима струке и професије, услед којих корисник није остварио своје право или интерес у којем је пружена бесплатна правна помоћ;

б) неосновано одбијање пружања правне помоћи, ван разлога предвиђених овим законом;

ц) наплаћивање накнаде за пружену правну помоћ непосредно од корисника или уговарање плаћања накнаде са корисником.

(2) Несавјесно и нестручно пружање правне помоћи утврђује се кроз контролу квалитета пружања правне помоћи, у вријеме док се правна помоћ пружа или на основу ефеката пружене правне помоћи по одредбама овог закона.

Члан 35.

(Покретање поступка за утврђивање одговорности пружаоца)

(1) Надлежни орган који је одобрио пружање бесплатне правне помоћи и надлежно министарство правде одредиће комисију која ће утврдити околности услед којих је дошло до несавјесног, односно нестручног пружања правне помоћи.

(2) Комисија може од пружаоца и корисника бесплатне правне помоћи затражити потребна објашњења и додатне информације, а када оцијени да је потребно, може позвати пружаоца или корисника да дају изјаву о битним чињеницама.

(3) Поступак контроле пружања бесплатне правне помоћи проводи се по правилима којима је уређен управни поступак.

Члан 36.

(Правне посљедице стручног надзора)

(1) У случају утврђивања одговорности за несавјесно или нестручно пружање правне помоћи, комисија подноси извјештај надлежном органу који је одобрио пружање бесплатне правне помоћи и надлежном министарству правде.

(2) Надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи ако утврди да је правна помоћ пружена нестручно и несавјесно, а ако није за корисника наступила штета, опоменуће пружаоца бесплатне правне помоћи.

(3) Ако је утврђен тежи облик несавјесног или нестручног пружања правне помоћи, усљед којег настане штета за корисника, надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи може пружаоцу који је службеник надлежног органа изрећи забрану пружања правне помоћи на одређено вријеме.

Члан 37.

(Правне посљедице стручног надзора према адвокатима)

(1) Када је бесплатну правну помоћ пружао адвокат, надлежни орган који је одобрио пружање бесплатне правне помоћи ће о нестручном или несавјесном пружању правне помоћи обавијестити адвокатску комору у коју је адвокат уписан.

(2) Одговорности пружаоца из става (1) овог члана за несавјесно или нестручно пружање бесплатне правне помоћи може се утврђивати у поступку пред органима надлежне адвокатске коморе у складу са актима коморе.

(3) Надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи ће, без обзира на одлуку органа надлежне адвокатске коморе, након два упозорења о несавјесно или нестручно пруженој правној помоћи од стране адвоката, донијети рјешење којим ће истог брисати са листе пружаоца правне помоћи.

(4) Адвокат правне помоћи који је због несавјесно или нестручно пружене правне помоћи брисан са листе пружаоца правне помоћи, нема право на обрачун трошкова за предузете правне радње пружања правне помоћи.

Члан 38.

(Право пружаоца на тужбу)

(1) На рјешење надлежног органа о изреченој мери и рјешење о брисању са листе пружаоца бесплатне правне помоћи, пружалац може изјавити жалбу надлежном министарству правде у року од 8 дана од дана пријема решења о изрицању мјере.

(2) Министарство правде одлучује о жалби у року од 15 дана од дана пријема жалбе.

(3) Рјешење министарства правде је коначно.

(4) Против рјешења министарства правде којим се жалба одбија, пружалац може покренути управни спор.

Члан 39.

(Одређивање другог пружаоца)

Када је рјешењем надлежног органа утврђено несавјесно или нестручно пружање бесплатне правне помоћи од стране пружаоца, корисник има право на одређивање другог пружаоца правне помоћи, без одлагања у складу са овим законом.

Члан 40.

(Праћење провођења закона и извјештавање)

(1) Провођење овог закона, закона Републике Српске, закона Федерације Босне и Херцеговине, закона кантона и закона Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине прати

надлежно министарство правде, односно Правосудна комисија Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

(2) Извјештај о броју и врсти заprimљених предмета, броју и врсти предмета у којима је пружена правна помоћ у претходној години, трајању појединих поступака, о броју незавршених предмета, те обрачунатим и исплаћеним средствима за правну помоћ, надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи подноси органу одређеном законима из става (1) овог члана.

ДИО ДЕВЕТИ - КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ПРУЖАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У ПОСТУПЦИМА ПРЕД ОРГАНИМА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 41.

(Канцеларија за пружање бесплатне правне помоћи Босне и Херцеговине)

(1) Надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи пред органима и институцијама Босне и Херцеговине у складу са овим законом је Канцеларија за бесплатну правну помоћ Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Канцеларија).

(2) Канцеларија је самостална управна организација Босне и Херцеговине која се оснива у складу са Законом о управи Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02, 102/09).

(3) Канцеларија има статус правног лица.

Члан 42.

(Сједиште и печат)

(1) Сједиште Канцеларије је у Сарајеву.

(2) Канцеларија има печат у складу са Законом о печатима институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 12/98, 14/03 и 62/11).

Члан 43.

(Руковођење)

(1) Радом Канцеларије управља директор.

(2) За директора може бити именовано лице које, осим општих услова за рад у институцијама Босне и Херцеговине, има универзитетску диплому најмање VII степена стручне спреме или високо образовање првог циклуса болоњског система студирања са 240 ЕЦТС бодова, положен правосудни испит и десет година радног искуства на правним пословима, од чега најмање пет година на пословима руковођења.

(3) Директора именује Савјет министара у складу са Законом о министарским именованима, именованима Савјета министара и другим именованима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 07/03 и 37/03).

(4) Директор се именује на мандат од пет година, са могућношћу још једног поновног избора.

Члан 44 .

(Овлашћења директора)

- (1) Директор заступа и представља Канцеларију, организује и обезбјеђује законито, правилно и ефикасно вршење послова из надлежности Канцеларије.
- (2) Директор Канцеларије одлучује о правима, обавезама и дужностима запослених у Канцеларији, у складу са законом.
- (3) За свој рад и рад Канцеларије директор одговара Савјету министара.

Члан 45.

(Унутрашње уређење Канцеларије)

- (1) На рад, унутрашње уређење и систематизацију радних мјеста у Канцеларији примјењује се Закон о управи (Службени гласник БиХ, бр. 32/02 и 102/09).
- (2) Плате и накнаде запослених у Канцеларији одређене су Законом о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 50/08, 35/09 и 75/09).
- (3) Запослени у Канцеларији на стручним пословима имају статус државних службеника, на које се примјењује Закон о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 12/02, 19/02, 8/03, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09 и 8/10), а запослени на помоћним и техничким пословима су запосленици, на које се примјењује Закон о раду у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 26/04, 7/05, 48/05 и 60/10).
- (4) Начин организовања правне помоћи, број запослених и унутрашња организација и систематизација радних мјеста у Канцеларији утврђују се правилником који доноси директор Канцеларије уз сагласност Савјета министара, у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 46.

(Средства за рад Канцеларије)

Средства за рад Канцеларије обезбјеђују се у буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине.

Члан 47.

(Независност)

- (1) Канцеларија је самосталан и независан орган Босне и Херцеговине и своју функцију обавља независно од других органа власти и институција Босне и Херцеговине.
- (2) Ниједан државни орган или институција немају право да на било који начин утичу на рад Канцеларије.

Члан 48.

(Захтјев за бесплатну правну помоћ)

(1) Захтјев за остваривање права на бесплатну правну помоћ у поступку који се води пред органима и институцијама Босне и Херцеговине подноси се на прописаном обрасцу Канцеларији или надлежном органу према мјесту пребивалишта или боравишта подносиоца захтјева.

(2) Канцеларија је дужна пружити правну помоћ сваком лицу које је стекло право на бесплатну правну помоћ по захтјеву поднесеном у складу са ставом (1) овог члана.

(3) Ако о захтјеву из става (1) овог члана одлучује надлежни орган према мјесту пребивалишта или боравишта подносиоца захтјева, испитаће испуњеност услова према овом закону и донијети рјешење којим подносиоцу одобрава право на бесплатну правну помоћ, а Канцеларија ће одредити пружаоца помоћи, као и врсту и облик помоћи који ће се пружити.

Члан 49.

(Комплетирање захтјева)

(1) Уз захтјев за остваривање права на бесплатну правну помоћ подносилац прилаже доказ о испуњености услова у складу са овим законом.

(2) Подносилац захтјева обавезно прилаже овјерену своју писану изјаву и овјерену писану изјаву пунољетних чланова његовог домаћинства о имовинском стању, те овјерену своју и овјерену писану изјаву пунољетних чланова његовог домаћинства о допуштању увида у све податке о имовини и доходу.

(3) За тачност података наведених у захтјеву и изјавама подносилац одговара материјално и кривично.

(4) Лица под супсидијарном или привременом заштитом, апатриди и жртве трговине људима уз захтјев прилажу одговарајуће документе надлежног органа којим потврђују свој статус.

Члан 50.

(Провјера података)

(1) Канцеларија ће према властитој процјени провјерити чињенице наведене у изјави о имовинском стању подносиоца захтјева, а обавезно када на то укажу Суд Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Суд), Тужилаштво Босне и Херцеговине и други орган гоњења, органи управе на државном нивоу, лице које води поступак, као и лице које има правни интерес.

(2) На захтјев Канцеларије, надлежни органи и правна лица дужна су доставити податке којим располажу или чињенице о којима воде евиденцију, наведене у изјави о статусу или имовинском стању подносиоца захтјева.

Члан 51.

(Одобравање правне помоћи)

- (1) Канцеларија одлучује о праву на бесплатну правну помоћ по одредбама овог закона и подносиоцу захтјева издаје рјешење о одобреној правној помоћи.
- (2) Ако Канцеларија утврди да подносилац захтјева не испуњава услове за одобравање права на бесплатну правну помоћ, доноси рјешење којим се захтјев одбија.
- (3) Против рјешења из става (2) овог члана подносилац захтјева може у року од осам дана од дана доставе рјешења поднијети жалбу министру правде Босне и Херцеговине (у даљем тексту: министар правде), који је дужан по жалби одлучити без одгађања, а најкасније у року од осам дана од дана пријема жалбе.
- (4) Против рјешења министра правде, којим је жалба одбијена, може се покренути управни спор пред Судом.

Члан 52.

(Облици пружања правне помоћи)

- (1) Службеници Канцеларије имају право да у складу са одредбама овог закона пруже сваки облик правне помоћи, осим заступања у кривичним поступцима пред Судом и прекограничним споровима.
- (2) Право заступања у кривичним поступцима пред Судом и прекограничним споровима имају чланови адвокатских комора у Босни и Херцеговини који су на листи пружаоца бесплатне правне помоћи.
- (3) Начин пријаве, вођење и ажурирање листе из става (2) овог члана уређују се правилником који на приједлог министра правде доноси Савјет министара.
- (4) Право заступања у кривичним поступцима врши се у складу са Законом о кривичном поступку Босне и Херцеговине.

Члан 53.

(Налог)

- (1) Након што одобри бесплатну правну помоћ из члана 52. став (2), Канцеларија издаје налог којим се одређују врста и облик правне помоћи који се одобравају и у којем наводи име адвоката који ће пружити правну помоћ.
- (2) Адвокат је дужан након пружене правне помоћи Канцеларији вратити попуњен налог, уз који прилаже рачуне и доказе за настале трошкове те копију судске одлуке.
- (3) Канцеларија ће након пружене правне помоћи извршити обрачун и исплату укупних трошкова правне помоћи.
- (4) Обрачун трошкова заступања врши се по тарифи коју на приједлог министра правде доноси Савјет министара.

Члан 54.

(Ангажовање других лица)

Пружаоци бесплатне правне помоћи могу у поједином поступку ангажовати или затражити ангажовање вјештака, судских тумача и других лица, када је то неопходно за вршење заступања, само на основу претходног одобрења директора Канцеларије.

Члан 55.

(Надзор)

(1) Надзор над провођењем одредаба овог закона које се односе на успостављање и функционисање Канцеларије врши Одбор.

(2) Канцеларија је дужна најмање једном годишње доставити извјештај о раду Савјету министара, Одбору и Министарству правде.

ДИО ДЕСЕТИ–ДОДЈЕЉИВАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ У ПРЕКОГРАНИЧНИМ СПОРОВИМА

Члан 56.

(Бесплатна правна помоћ у прекограничним споровима)

(1) На кориснике из члана 11. овог закона, при додјељивању бесплатне правне помоћи у прекограничним споровима примјењиваће се одредбе овог закона, а у складу са међународним прописима и обавезама Босне и Херцеговине.

(2) Канцеларија има искључиву надлежност да одлучује о додјели бесплатне правне помоћи из става (1) овог члана.

(3) У рјешењу којим одлучује о захтјеву за бесплатну правну помоћ у прекограничним споровима, Канцеларија ће одредити пружаоца правне помоћи са верификоване листе пружаоца из члана 52. ст. (2) и (3) овог закона, те начин плаћања насталих трошкова.

ДИО ЈЕДНАЕСТИ- ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 57.

(Рок за доношење подзаконских аката)

(1) Правилник о обрасцима који се употребљавају у поступку одобравања и пружања бесплатне правне помоћи и то: образац захтјева за остваривање права на правну помоћ; образац изјаве о имовинском стању; образац изјаве о допуштању увида у податке о имовини; образац налога и образац листе пружаоца правне помоћи прописује директор Канцеларије.

(2) Министар правде ће у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона припремити и доставити Савјету министара на усвајање тарифу за обрачун трошкова заступања.

(2) Министар правде ће у року од 120 дана од дана ступања на снагу овог закона припремити и доставити Савјету министара на усвајање правилник о начину пријаве,

вођењу и ажурирању листе пружаоца бесплатне правне помоћи и правилник о начину вођења евиденције о издатим налозима.

Члан 58.

(Именовање Одбора)

Савјет министара ће у року од шест мјесеци од дана успостављања Канцеларије именовати чланове Одбора.

Члан 59.

(Ступање на снагу)

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», а примјењује се од 1.1.2013. године.

ПС БиХ, број _____/12
_____ 2012. године

С а р а ј е в о

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ

*Представничког дома
Парламентарне скупштине БиХ*

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ

*Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ*

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ Закона о бесплатној правној помоћи

I - УСТАВНОПРАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о бесплатној правној помоћи садржан је у члану IV 4.a) Устава Босне и Херцеговине, према којем је Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине надлежна за доношење закона који су потребни за провођење одлука Предсједништва или за вршење функција Скупштине Босне и Херцеговине према Уставу, као и у члану II 3.e), којим се гарантује право на поштено саслушање у грађанским и кривичним предметима и друга права у вези са кривичним поступком.

II - РАЗЛОЗИ ЗА УВОЂЕЊЕ ПРОПИСА

Законодавни дио реформе у правосуђу поставио је знатно шире него раније право сиромашног осумњиченог, односно оптуженог, да има браниоца, тако да по том основу може захтијевати браниоца у току цијелог кривичног поступка и то за сва дјела, ако то захтијевају интереси праведности.

Закони о кривичном поступку у Босни и Херцеговини предвиђају „постављање браниоца због слабог имовинског стања“ када не постоје услови за обавезну одбрану, а поступак се води за кривично дјело за које се може изрећи казна затвора три године или тежа казна или када то захтијевају интереси правичности без обзира на прописану казну осумњиченом, односно оптуженом, гдје ће се на његов захтјев поставити бранилац, ако према свом имовинском стању не може сносити трошкове одбране.

Члан 6. став 3. тачка ц) ЕКЛП захтијева да правна помоћ оптуженом буде осигурана бесплатно, уколико он нема довољно средстава да је плати и када интереси правде то захтијевају. Први услов је да оптужени нема средстава да плати браниоца, а други да то интереси правде захтијевају. Тест има ли оптужени средстава је потпуно јасан. Међутим, интереси правде у обзир узимају озбиљност извршеног кривичног дјела, потенцијалну казну која може бити изречена и сложеност предмета.

Основни услови који оправдавају институт обавезне одбране у случају тешких кривичних дјела могу се стећи и у односу на осумњиченог, односно оптуженог, који одговара за лакша кривична дјела од оних који претпостављају обавезну одбрану. Због тога је Закон о кривичном поступку предвидио могућност постављања браниоца и у другим оправданим случајевима. При оцјени је ли ситуација осумњиченог, односно оптуженог, таква, односно оправдана, у обзир се узимају његови приходи и расходи и висина трошкова одбране који су у изгледу. Осумњичени, односно оптужени, треба да пружи одговарајуће податке о свом имовинском стању (имовини и приходима), лицима које издржава и доказе о томе. Циљ ових одредби је да се осумњичени, односно оптужени, који нема средстава за плаћање браниоца, не доведе само због тога у неповољнији положај од имућнијег осумњиченог, односно оптуженог, али само под одређеним условима. То право, међутим, није апсолутно, него се чини зависним и од тога да ли то „захтијевају интереси правичности“. Постојање тих интереса јесте *quaestio facti*, о чему одлучују судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, судија, односно предсједник вијећа. „Интереси правичности“ могу постојати, прије свега, у посебним специфичностима кривичног дјела које је предмет оптужбе, затим у личности осумњиченог, односно оптуженог, средини у којој је кривично дјело извршено, броју осумњичених, односно оптужених, правним питањима које треба ријешити и сл. Суд нема посебну обавезу

упозорења осумњиченог, односно оптуженог, на право постављања браниоца о трошку буџета.

Овим законом није проширено ово право, него постављено у складу са чланом 6. став 3. тачка ц) ЕКЈП, који захтијева да правна помоћ оптуженом буде обезбјеђена бесплатно, уколико он нема довољно средстава да је плати. Како једино суд може утврдити постоје ли разлози правичности, и то по слободној оцјени у зависности од специфичности сваког појединог случаја, овим законом право на правну помоћ омогућиће се испуњавањем само основног критеријума, односно слабог имовинског стања. Неспорно је да се овим законом нити могу мијењати нити мијењају постулати утврђени у кривичном законодавству. Међутим, у "некривичним" поступцима у остваривању правне заштите потребно је открити препреке које онемогућавају или отежавају једнак приступ суду и правди свим грађанима.

У складу са важећим прописима, трошкови адвоката у БиХ су много већи због повећаног броја њихових дужности. За мали број "богатих" странака ово не представља проблем. Оне могу једноставно и лако "платити" своје адвокате из личног фонда. Међутим, многи неће бити у могућности себи платити помоћ. Пракса већине држава је да имају "канцеларије" које се баве пружањем бесплатне правне помоћи сиромашним странкама. Слични или у суштини исти закони усвојени су у Републици Српској, Брчко Дистрикту БиХ, Зеничко-добојском кантону, Тузланском кантону... Основани су Центар и канцеларије за правну помоћ у Републици Српској, канцеларије Брчко Дистрикта и кантона, што указује на потребу усвајања овог института и на осталом дијелу БиХ (у Сарајевском кантону идентичан закон је у процедуре доношења), те овог закона као "оквирног", односно закона за државни ниво.

Иако Устав Босне и Херцеговине и остали релевантни међународни документи предвиђају право на поштено саслушање и у грађанским и у кривичним случајевима и гарантују једнак приступ правди без дискриминације, правна помоћ у БиХ у грађанским случајевима готово да не постоји или је сведена на најмању загарантовану мјеру. Она се углавном односи на ослобађање сиромашних људи од плаћања трошкова поступка или судских такси, али нема цјеловитог државног механизма за правну помоћ. Евидентно је да постоји велики број људи у БиХ који нема приступ судовима, али и другим органима због сиромаштва. Бх. закони у грађанским стварима не садрже одредбе за правну помоћ. У неким случајевима, према ентитетским законима о грађанском поступку, суд може поставити привременог представника по службеној дужности за оптуженог. Ипак, ово именовање не сматра се правном помоћи, него више правним надомјештањем за странку, које је неопходно да се одржи судски поступак.

Наиме, законодавна анализа открива да постоје озбиљни недостаци у провођењу правне помоћи у грађанским поступцима у Босни и Херцеговини, па су стога у овом правцу дјеловале ентитетске и неке кантоналне власти.

Сходно наведеном, а и захтјеву стварне равноправности у остваривању правне заштите, јавља се нужним увођење института за пружање правне помоћи у грађанским стварима свих странака слабог имовинског стања.

Развијање система и структуре одрживог правног савјетовања и бесплатне правне помоћи у грађанским стварима у БиХ са одговарајућим приједлогом законског рјешења у овој области поставља један од захтјева Савјета Европе и обавеза коју је БиХ прихватила као неопходну у области реформе правосуђа.

Једнакост у поступању подразумијева да се свакој страни мора дати разумна прилика да презентује свој случај - укључујући и своје обавезе - под условима који је у знатној мјери не стављају у неповољан положај "vis-a-vis" противстранке. Наиме, неминовна је праведна равнотежа између страна, али не само у техничком смислу, што оправдава разлог да се "неука", а сиромашна странка изједначи са странком којој не треба правна помоћ или сама може платити трошкове за правну помоћ. Право на приступ суду подразумијева и "да су стране довољно обавијештене", како би захтјев сиромашне неуке странке био основан. Надаље, ово право обухвата и могућност провјере одлука одређених других органа.

Због наведеног, а у оквиру реформе законодавства у области правосуђа, потребно је обезбиједити услове за квалификоване, финансијски оправдане и одрживе услуге бесплатне правне помоћи у грађанским предметима за социјално угрожене категорије становништва, које ће пружити квалитетни правни стручњаци или адвокати. Пружаоци правне помоћи су правни субјекти и институционални органи који су надлежни да се, у складу са одредбама процесних закона у Босни и Херцеговини, могу појављивати као пуни процесни пуномоћници у свим поступцима у којима се остварује право на правну помоћ. Побољшање приступа правди у БиХ резултат је предложених законских рјешења, а иста представљају даљни корак и нови квалитет у развоју и гаранцији јачања владавине права.

III - УСКЛАЂЕНОСТ ПРОПИСА СА ЕВРОПСКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Европски стандарди захтијевају да сваки човјек, током одлучивања о његовом грађанском праву и обавези, има право на праведно суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним законом установљеним судом. Члан 6. ЕКЉП гарантује право на праведно суђење, али не прописује правила, односно она треба да се регулишу првенствено домаћим законом.

Међутим, у складу са праксом суда из Стразбура, који се позива на члан 6. ЕКЉП, посебно се гарантује право на бесплатну правну помоћ, али органи Конвенције истичу да ефикасно право на приступ суду може захтијевати додјелу правне помоћи коју је потребно уградити у државно законодавство.

Одредбе Конвенције регулишу област "права на праведно суђење" и "једнак приступ правди", што обавезује све државе чланице, али свака од њих индивидуално уређује ову област на начин који одговара њеном уставном систему, државној структури и сл.

На кориснике из члана 11. овог закона, при додјељивању бесплатне правне помоћи у прекограничним споровима примјењиваће се одредбе овог закона, а у складу са међународним прописима и обавезама Босне и Херцеговине.

Посебне одредбе о пружању бесплатне правне помоћи у прекограничним споровима усклађене са правном течвином Европске уније, биће донесене након пријема Босне и Херцеговине у Европску унију.

IV - ИМПЛЕМЕНТАЦИОНИ МЕХАНИЗМИ И ОБЕЗБЈЕЂИВАЊЕ ПОШТИВАЊА ПРОПИСА

Имплементација овог закона обезбјеђена је кроз постојање надлежних органа на ентитетском, кантоналном и нивоу Брчко Дистрикта, као и тијела које се установљава овим законом за пружање правне помоћи, у складу са овим законом, на ниво Босне и

Херцеговине. Дакле, овим законом се установљава орган чије се надлежности састоје у обавези пружања правне помоћи корисницима у обиму и облицима предвиђеним законом. Правна помоћ је лично право и важи само за странку којој је признато и само за поступак који је признат. Право на правну помоћ није коначно, чиме би у цијелости странка била ослобођена обавеза, јер се предвиђају и изузеци када је странка дужна надокнадити трошкове. Бесплатну правну помоћ може добити само физичко, а не и правно лице. Ово право могу остварити странке које би плаћањем оваквих услуга знатно умањиле средства из којих се издржава странка и чланови њене породице.

У Приједлогу закона одређени су појам и правни статус лица према којима постоји обавеза државе и стручна помоћ ће се пружити након брижљиве оцјене околности из којих произлази право на бесплатну правну помоћ.

Дакле, провођење бесплатне правне помоћи обезбјеђено је кроз већ успостављене центре или канцеларије на нивоу ентитета, кантона или Брчко Дистрикта, а провођење овог закона повјерено је Канцеларији за бесплатну правну помоћ Босне и Херцеговине.

V - КОНСУЛТАЦИЈЕ

Сличан закон усвојен је у Брчко Дистрикту БиХ, Републици Српској и већини кантона у Федерацији Босне и Херцеговине. Основана је Канцеларија за правну помоћ Брчко Дистрикта БиХ, као и у Зеничко-добојском кантону, Тузланском кантону, а у Републици Српској основани су Центар и подружне канцеларије при сваком окружном суду, у складу са праксом и стандардима многих европских земаља те увођењем института бесплатне правне помоћи у земљама окружења. У изналажењу и усаглашавању најповољнијих законских рјешења учествовали су представници извршне власти свих нивоа у Босни и Херцеговини, а велику, како савјетодавну, тако и техничку подршку пружили су представници међународних организација те представници невладиног сектора.

Сходно Правилима за консултације, Приједлог закона био је доступан јавности путем веб странице Министарства правде Босне и Херцеговине, а на њега није било примједби нити сугестија. Министарство правде Босне и Херцеговине организовало је јавну расправу на коју су позвани чланови Уставноправне комисије Представничког дома и Уставноправне комисије Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, те: Заједничка комисија за људска права, права дјетета, младе, имиграцију, избјеглице, азил и етику; Министарство за људска права и избјеглице БиХ; Дирекција за европске интеграције БиХ; Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине; Федерално министарство правде; Министарство правде Републике Српске; Правосудна комисија Брчко Дистрикта; Министарство правде Унско-санског Кантона; Министарство правде Посавског кантона; Министарство за правосуђе, управу и радне односе Кантона Горажде; Министарство правосуђа и управе Средњобосанског кантона; Министарство правосуђа и управе и локалне самоуправе Херцеговачко-неретванског кантона; Министарство правде Западнохерцеговачког кантона; Министарство правде и управе Сарајевског кантона; Министарство правде Кантона Ливно; Министарство правосуђа и управе Тузланског кантона; Министарство за правосуђе и управу Зеничко-добојског кантона; Канцеларија за бесплатну правну помоћ Републике Српске; Канцеларија за правну помоћ Тузла; Канцеларија за правну помоћ Ошак; Канцеларија за правну помоћ Широки Бријег; Адвокатска комора ФБиХ; Адвокатска комора Републике Српске; Агенција за равноправност полова БиХ; Центар за једнакост и равноправност полова Републике Српске; Хелсиншки одбор за људска права Републике Српске; Хелсиншки комитет за

људска права БиХ; Хелсиншки парламент грађана Бања Лука; Удружење Ваша права БиХ; Центар цивилних иницијатива Сарајево; Информативно-правни центар Зворник; Центар за људска права Мостар; Фондација локалне демократије Сарајево; Форум грађана Тузла; Центар за правну помоћ женама Зеница; Савез општина и градова ФБиХ, локалних заједница Сарајево и Савез општина и градова Републике Српске.

На јавној расправи је вођена дискусија како о искуствима и праксама у досадашњем пружању бесплатне правне помоћи органа у БиХ, тако и о кључним питањима на која сам закон треба дати одговор те о питањима која нису ријешена Нацртом закона. То се посебно односи на дефинисање критеријума ко има право на бесплатну правну помоћ, када ће то право остваривати, могућност корисника да сам изабере пружаоца бесплатне правне помоћи са листе, заступање пред судовима....

Након јавне расправе писмене коментаре и сугестије доставили су: УНХЦР, Центер центар, Хелсиншки комитет за људска права у БиХ и Ваша права БиХ, па је радна група која је припремала Нацрт закона одржала један састанак на коме су већином прихваћене достављене сугестије. Наиме, Радна група се приликом утврђивања и дефинисања одредаба Закона водила сљедећим питањима:

- да се обезбиједи независност пружалаца бесплатне правне помоћи;
- да се приликом одлучивања о праву на правну помоћ не компликује и формализује само одобравање, него да оно буде што једноставније;
- да се води потреба о заштити принципа једнакости страна у поступку;
- да се води брига о самој сложености правне области у којој се пружа бесплатна правна помоћ;
- да су свима под једнаким условима доступне основне информације о правима и обавезама и правни савјети.

Истиче се да је највећа примједба и негодовање на Нацрт закона од стране удружења (невладин сектор) која инсистирају да се Нацртом закона омогући равноправно пружање бесплатне правне помоћи удружењима која су регистрована за то, те да се тим удружењима у буџету БиХ предвиде средства за пружање бесплатне правне помоћи.

Радна група је мишљења да се финансирање рада удружења (невладин сектор) не може уређивати овим прописом.

О Нацрту закона мишљења су дали: Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, Канцеларија за законодавство, Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине и Дирекција за европске интеграције Босне и Херцеговине. Канцеларија за законодавство у свом мишљењу сугерише да би било цјелисходно да се оснивање Канцеларије за бесплатну правну помоћ као самосталне управне организације уреди посебним законом. Наиме, закони ентитета и кантона, као и Брчко Дистрикта БиХ, ову област већ су уредили и то управо на начин како је предвиђено Нацртом закона. Цијенила се пракса и имплементација наведених закона, те смо мишљења да је оправдано предложено рјешење. Друге примједбе Канцеларије за законодавство прихваћене су и уграђене у текст Нацрта. Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине и Дирекција за европске интеграције Босне и Херцеговине подржавају доношење овог закона. Како је Босна и Херцеговина потенцијални кандидат, Дирекција за европске интеграције Босне и Херцеговине је мишљења да постоји обавеза постепеног усклађивања домаћег законодавства са ЕУ *acquisem*, те нема потребе за упоредни приказ усаглашавања, а предложена примједба је прихваћена и уграђена, односно предложени члан 57. је брисан.

Такође, о Нацрту закона мишљење је дало и Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине, које истиче да се није могло изјаснити о Нацрту закона, јер нису исказана финансијска средства. Истичемо да се ради о посебном будућем буџетском кориснику те о обавези доношења више подзаконских аката којим ће се уредити организација и рад Канцеларије за пружање бесплатне правне помоћи. Овим нормативним актима ће се прецизирати како ТЕКУЋИ, тако и КАПИТАЛНИ издаци, те ће исти бити достављени на мишљење Министарству финансија и трезора, и то у правцу наставка кореспонденције, како је то сугерисано у достављеном мишљењу.

VI - РЕВИЗИЈА ПОСТОЈЕЋИХ ПРОПИСА

Доношење и примјена овог закона не захтијевају измјене постојећих прописа. С обзиром на то да су Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине, Република Српска и већи број кантона донијели своје законе о успостављању система бесплатне правне помоћи, који нису у супротности са одредбама овог закона, своје прописе ће донијети Федерација Босне и Херцеговине и кантони у Федерацији Босне и Херцеговине који исте нису донијели.

VII - ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА ПРОВОЂЕЊЕ ПРОПИСА

Овим законом је прописано да се средства за организовање и пружање правне помоћи обезбјеђују у буџету из којег се финансирају органи за пружање бесплатне правне помоћи. Значи да ће ентитети и кантони осигурати средства за провођење својих закона, а провођење овог закона је на терет буџета Босне и Херцеговине.

Надаље, законом је предвиђено да службеници Канцеларије за правну помоћ Босне и Херцеговине имају право у складу са одредбама овог закона пружити сваки облик правне помоћи осим заступања пред Судом Босне и Херцеговине и заступања у прекограничним споровима.

Надаље, Канцеларија ће, након што одобри помоћ, у складу са одредбама Нацрта издати налог којим се одређује врста и облик помоћи који се одобравају и у коме наводи адвоката који ће пружити правну помоћ. Канцеларија ће, након пружене правне помоћи, извршити обрачун и исплату укупних трошкова правне помоћи. Важно је напоменути да пружање бесплатне правне помоћи посредством адвоката неће додатно оптеретити буџет Босне и Херцеговине. Наиме, у буџету су већ предвиђена ова средства и исплаћују се посредством Суда у складу са чланом 46. (Постављање браниоца због слабог имовног стања) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине. Овим чланом прописано је да “кад не постоје услови за обавезну одбрану, а поступак се води за кривично дјело за које се може изрећи казна затвора три године или тежа казна или када то захтијевају интереси правичности без обзира на прописану казну, осумњиченом, односно оптуженом ће се, на његов захтјев, поставити бранилац, ако према свом имовном стању не може сносити трошкове одбране.” Дакле, ова средства се исплаћују из буџета Босне и Херцеговине. Надаље, вид одбране предвиђен овим законом може довести и до уштеда средстава јер ће се обрачун трошкова заступања вршити по тарифи коју на приједлог министра правде донесе Савјет министара Босне и Херцеговине, односно биће предвиђена посебна тарифа и то нижа од адвокатске тарифе.

Начин организовања пружања правне помоћи, број запослених и унутрашња организација и систематизација радних мјеста у Канцеларији биће утврђени правилником, на основу кога ће се децидно моћи прецизирати висина потребних новчаних средстава за провођење овог закона.

Дакле, процјена средстава за обављање послова пружања правне помоћи биће прецизирана након што се правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста утврди колико треба запослити службеника и на које позиције, а сходно томе ће се планирати и висина средстава за набавку опреме.

Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине се у свом мишљењу број:05-02-2-2652-2/12 од 9.4.2012. године није изјаснило о финансијском аспекту Нацрта закона због непостојања улазних података релевантних за давање мишљења.

Ради наведеног слиједи поступање по упутствима:

Да би се створио реалан и приближно тачан финансијски оквир за пружања бесплатне правне помоћи на државном нивоу потребно је израчунати или на други начин процијенити заједничке параметре. Према одредбама Закона, заједнички параметри су:

- број очекиваних предмета;
- релативни односи различитих врста поступка и спорова, и
- јединствена тарифа (накнада) по врстама поступка и спорова.

Наиме, цијенили су се акти о успостављању Канцеларије за правну помоћ у Брчко Дистрикту, која заступа лица слабијег имовног стања у кривичном, парничном и ванпарничном поступку, али без заступања и провођења управног поступка и спора.

Према одредбама Закона, орган Босне и Херцеговине је дефинисан као „установљено тијело чија се овлаштења састоје у обавези на пружање правне помоћи корисницима...“. Босна и Херцеговина ће организовати један „центар“ за правну помоћ у Сарајеву. Односно, надлежни орган за пружање бесплатне правне помоћи пред органима и институцијама Босне и Херцеговине у складу са законом је Канцеларија за бесплатну правну помоћ Босне и Херцеговине.

Канцеларија неће имати свој објекат, мада такву могућност треба оставити отвореном, уколико Кантон Сарајево жели уступити грађевински објекат или дио грађевинског објекта, привремено или трајно на кориштење. У сваком случају, у првој години примјене Закона не очекује се да ће Канцеларија имати цијели или дио објекта на трајном или привременом кориштењу.

Обезбјеђивање средстава за набавку опреме зависи од укупног броја запослених у Канцеларији за правну помоћ БиХ. Према процјени, Канцеларија ће имати 8 запослених радника (1 дипломирани правник - директор центра за правну помоћ, 4 дипломирана правника, 1 административни службеник, један рачуновођа са ВШС спремом и 1 технички секретар).

Сваки запослени треба имати рачунар, односно потребно је 8 рачунара, чија укупна вриједност износи око 16.000 КМ, са укљученим ПДВ-ом.

За запослене треба обезбиједити и сљедећи канцеларијски намјештај:

• радни сто (8 комада).....	3.200 КМ
• радне столице (8 комада).....	800 КМ
• телефони (5 комада).....	750 КМ
• витрине за документацију (5 комада).....	1.500 КМ
• остали намјештај.....	<u>750 КМ</u>
Укупно	7.000 КМ

Према томе, за набавку опреме за потребе Канцеларије за правну помоћ БиХ у првој години примјене Закона је потребно 23.000 КМ.

Закуп објекта, односно закуп пословног простора је вјероватнија варијанта обезбјеђења услова за рад Канцеларије. За такав број запослених потребно је 5 канцеларија од по 16 квадрата у Сарајеву. Према процјени, просјечна мјесечна закупнина са ПДВ-ом износи око 1.500 КМ, а у првој години примјене Закона износи око 18.000 КМ.

Уколико се не буде плаћала закупнина, него се буду плаћали трошкови инвестиционог одржавања, а потом обрачунавала и амортизација, тада ће се планирани износ смањити најмање за 50%.

За сваку од 5 канцеларија неопходно је осигурати просјечне услове за рад, што подразумијева обезбјеђење средстава за сљедеће врсте трошкова:

• трошкови електричне енергије (по 50 КМ мјесечно)	600.00 КМ
• трошкови топлотне енергије (по 30 КМ)	360.00 КМ
• ПТТ трошкови и трошкови телефона (по 50 КМ)	600.00 КМ
• трошкови канцеларијског материјала (по 30 КМ мјесечно)	360.00 КМ
• остале услуге (по 50 КМ мјесечно)	600.00 КМ

Из приказаног произилази да за сваку од наведених канцеларија треба обезбиједити најмање 2.520,00 КМ, односно за свих 5 канцеларија у првој години примјене Закона укупно око 12.600,00 КМ.

Бруто плате се требају планирати водећи рачуна о разврставању у платне разреде и коефицијенте у складу са Законом о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине: директор центра за правну помоћ - платни разред и коефицијент за изабрана и именована лица од 5,51; 4 стручна савјетника - платни разред и коефицијенти за стручно особље и државне службенике од 2,73; административни службеник -1,40, један рачуновођа са ВШС спремом -1,70 и технички секретар -1,29.

Бруто плате за платне разреде и коефицијенте за једно лице од 5,51; 4 пута - коефицијенти од 2,73, једно лице са 1,40, једно са 1,70 и једно са коефицијентом 1,29. Имајући у виду број новозапослених у Канцеларији, школску спрему, потребно радно искуство као проценат увећања за радни стаж, порезе и доприносе, те важећи износ основице за обрачун бруто плате на годишњем нивоу би износиле око 233.500,00 КМ, а накнаде за 8 новозапослених око 37.500,00 КМ.

За остале непоменуте расходе, због начела опрезности потребно је планирати износ од 10.000 КМ.

Конечно, БиХ ће у првој години примјене закона бити дужна да обезбиједи укупно:

- опрема око	23.000,00 КМ;
- закуп пословног простора око	18.000,00 КМ;
- обезбјеђење средстава за редовне трошкове око	12.600,00 КМ;
- накнаде око	37.500,00 КМ;
- бруто плате око	233.500,00 КМ;
- непоменути расходи око	10.000,00 КМ;

.....
Укупно: 334.600,00 КМ

Подразумијева се да се одређене уштеде могу постићи, ако се из других извора обезбиједи средства. На примјер, новчана средства се могу обезбиједити од донатора, опрема од буџетских корисника БиХ или локалних заједница, итд.